

Estudiants amb dislèxia a les classes de català de les universitats a l'exterior

Mireia Sánchez Molas

Universitat de Lilla

38es Jornades Internacionals per a Professorat de Català

Divendres 19 de juliol del 2024

ÍNDEX

1. Què es la
dislèxia?

2. La dislèxia
a la universitat
i a l'aula

3. Intercanvi
de recursos
pràctics

Imatge de Freepik

1. Què és la dislèxia?

https://kahoot.it/challenge/04362567?challenge-id=59dbcb4e-ed9e-4be5-a84e-35eeb6fab7ad_1721907018580

Codi: 04362567

1. 1. Definicions i explicacions

«**Dificultat específica de l'aprenentatge** de la lectura amb un **origen neurobiològic**. Es caracteritza per **dificultats en el reconeixement precís i fluid de paraules** (escrites) i per un **dèficit en la descodificació** (lectora) i en l'**escriptura**. Aquestes dificultats **provenen d'un dèficit en el component fonològic del llenguatge**. **Són inesperades** (discrepants) en relació amb altres habilitats cognitives (que es desenvolupen amb normalitat) i una instrucció escolar adequada. Com a conseqüències secundàries, poden **presentar-se problemes de comprensió de la lectura i una experiència lectora reduïda** que pot afectar l'**increment del vocabulari i de la base de coneixements**».

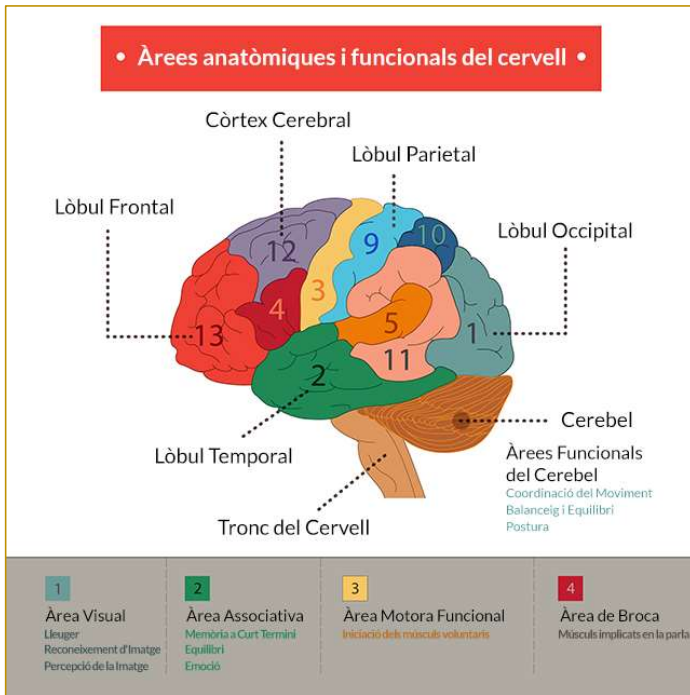
Definició de l'Associació Internacional de la Dislèxia (extreta i traduïda de Rello, 2018)

1. 1. Definicions i explicacions

«**Patró de dificultats d'aprenentatge** que es caracteritza per **problemes** en el **reconeixement de paraules** de manera **precisa o fluida**, **incorreccions** quan es **lletreja** i **poca capacitat ortogràfica**. En diuen trastorn específic de l'aprenentatge i un cop diagnosticat, s'ha d'especificar si té lloc: 1) amb **dificultats en la lectura** (afecta la precisió en la lectura de paraules, la velocitat o la fluïdesa de lectura i la comprensió lectora) [aquesta manifestació correspon al terme tradicional de **dislèxia**]; 2) amb dificultats en **l'expressió escrita** (té influència en la correcció ortogràfica, gramatical i de la puntuació, i a la claredat i organització de l'expressió escrita [**disortografia**]; o bé, 3) amb una **dificultat matemàtica** [...] [**discalculia**».

Definició sintetitzada per Rello (2018) de la proposta del Manual diagnòstic i estadístic de trastorns mentals (DSM-5) de 2013

1. 1. Definicions i explicacions

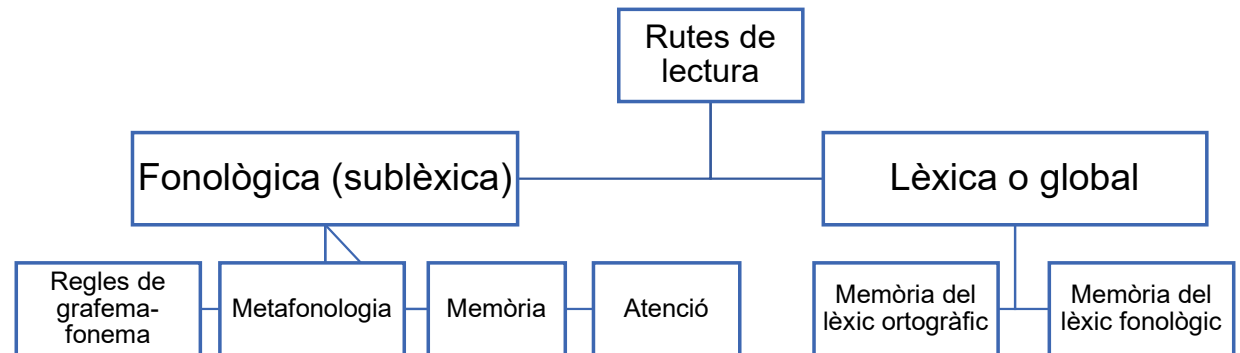

Imatge extreta de CogniFit Research

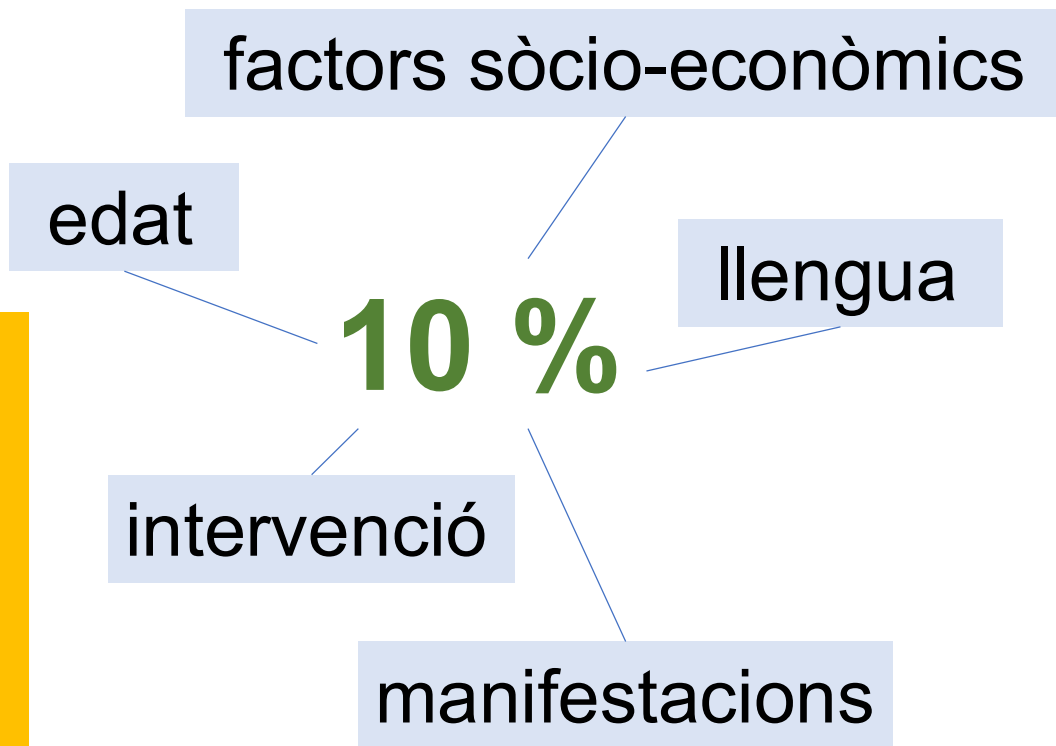
Consciència fonològica

Memòria verbal

Velocitat de processament verbal

1. 2. Prevalença i diagnòstic

(Witko, 2019)

Formes de diagnòstic:

- **Detecció de risc:** docents (Prodislex, Prodiscat, etc.)
- **Eines de cribratge** o detecció de risc: professionals, docents i famílies (test de Cuetos, DST-J, Dytective, etc.)
- **Diagnòstic diferencial definitiu:** professionals

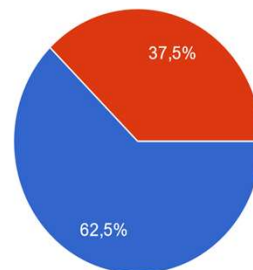
(Rello, 2018)

2. La dislèxia a la universitat i a l'aula

- Hi ha alumnat dislèctic a les nostres aules?
- Com té en compte la dislèxia el sistema universitari?

Lectorats
a França

La teva universitat hi ha serveis, protocols o mesures oficials que tinguin en compte la dislèxia?
Respostes

● Si.
● No ho sé.
● No n'hi ha.

Imatge de Freepik

2. 1. La dislèxia a la universitat ⁹

Diversos estudis de la universitat de Lió (2014-2019) corroboren algunes **dificultats** de l'alumnat amb dislèxia (Mazur Palandre, 2019), així com **factors de protecció i risc** (Witko, 2019) associats a la dislèxia en l'educació superior en relació amb l'itinerari de vida dels individus.

Però a la pràctica, quines **mesures pren la institució universitària?**

"l'accés als estudis superiors hauria d'estar basat en els mèrits, la capacitat, els esforços, la perseverança i la determinació dels aspirants i en la perspectiva de l'educació al llarg de la vida [...]. En conseqüència, en l'accés a l'educació superior no es podrà admetre cap discriminació"

*Declaració Mundial sobre l'Educació Superior al Segle XXI
– Visió i Acció (Conferència de la UNESCO 1998)*

2. 1. La dislèxia a la universitat 10

a) Textos legals i documents de recomanacions:

- *Loi handicap* (2005); *Charte Université/Handicap* (2007-2012) →
- *Projecte UNIDISCAT* (2005); *Guia d'atenció als estudiants amb discapacitat* (2007); Document de la Comissió tècnica d'UNIDISCAT amb recomanacions per atendre els estudiants amb dislèxia (2012) →

b) Creació de serveis dins les universitats

c) Adaptacions per a les avaluacions i els estudis

- **Procediments**
- **Adaptacions a les avaluacions:** ampliació temps, adaptació de suports, sala a part, secretariat d'examen, eines tecnològiques de suport
- **Adaptacions per als estudis:** apunts col·laboratius, adaptació de documents i suport tecnològic, tutories, represa de classes.

3. Intercanvi de recursos pràctics

Consideracions generals*

Estratègies generals aprenentatge de L2

- Assentament, consolidació L1
- Treball de la consciència fonològica, morfològica i de la memòria visual
- Privilegiar la comprensió i el vocabulari
- Immersió lingüística
- Ús de la tecnologia

(Rello, 2018)

Metodologies

- Mètodes multisensorials
- Resposta física total
- Estils d'aprenentatge profund
- Tècniques de modelatge
- Feedbacks sistemàtics
- Tècniques de qüestionament
- Pràctiques tutorades

(Rello, 2018)

(Biggs i Kirby citats per Witko, 2019)

(Hock citat per Witko, 2019)

* Diapositiva afegida després del 19/07/024

3. Intercanvi de recursos pràctics

Les dificultats de comprensió:

- Lentitud de descodificació
- ~~Dèficit de comprensió~~

Pressió temporal i termes nous

- L'exactitud de lectura

Pot associar-se a:

- Disortografia, dificultats de parla, atenció, dispràxia, etc.

(Mazur-Palandre, A., P. Niccolai, G. et al., 2018)

Situació 1

Preparació de materials per a una unitat didàctica

Situació 2

Distribució de materials abans i després de la classe

Situació 3

Elaboració i realització d'una **avaluació**

Situació 4

Gestió de l'aula i d'una **sessió de classe**

S1. Preparació de materials

- Tipografies **sense serif** o tipografies específiques, **espaiat ampli** (1,5)
- Color de **fons càlids, pàl·lids o blancs**
- Ressaltats amb **negreta o color, evitant subratllats**

- Organització **clara i numeració**
- Conceptes **importants**
- Ús d'**imatges, esquemes, mapes mentals**
- **Enunciats i frases concises** o per punts

- **Varietat** de suports, amb audiovisual
- **Targetes de memòria, llistes de vocabulari**
- **Format digital** ampliable o treballable

Els recursos proposats a les diapositives 13-16 estan extrets i sintetitzats de les referències Comissió tècnica UNIDISCAT (2012), Mazur-Palandre, A., P. Niccolai, G. et al. (2018) i Rello (2018)

S2. Distribució de materials

14

- **Abans i després**
- **Ampliació de materials** amb formats diferents
- **Apunts del docent**

- **Enregistrament** del curs
- **Apunts col·laboratius o solidaris**

Imatge de Freepik

S3. Avaluació

- **Anticipar els continguts i el format**, compartir exemples i rúbriques
- Imaginar avaluacions **sense temps limitat**
- En **grup**
- Preguntes amb **resposta curta, de seleccionar, relacionar**
- **Enunciats clars**, amb negretes, **evitant les paraules no treballades**

- Llegir les preguntes **en veu alta**
- Explicitar **els punts per pregunta, el temps restant** durant l'examen
- Permetre l'ús **d'eines facilitadores**

- Encoratjar **l'autoavaluació (en proves orals)**
- Preveure tasques amb **diverses versions**
- **Avaluar destreses diverses i a partir de formats diversos**
- **Indulgència** en els errors de gramàtica i ortografia

S4. Gestió de l'aula

16

- Garantir un **ambient de treball serè**
- Proposar una **posició** a l'aula
- **Estar atent** al *feedback*

- Convidar a **prendre notes**
- Donar un **esquema clar** a l'inici i resum al final
- **Velocitat calmada i constant**, èmfasi en l'entonació
- **Indicar els mots escrits quan parlem**, repetir les paraules noves
- **Evitar fer llegir** l'estudiant en veu alta, si així ho desitja

- Permetre l'ús de **tecnologia facilitadora**
- Permetre l'**enregistrament**
- **Aconsellar en privat** o a tota la classe
- Sensibilitzar sobre les **diverses necessitats i estils d'aprenentatge**

Bibliografia

- À Punt notícies (2024, febrer 15). *Els estudis universitaris, tot un repte per a les persones amb dislèxia* [Vídeo]. À Punt. https://www.apuntmedia.es/noticies/societat/estudis-universitaris-tot-un-repte-persones-dislexia_1_1683929.html
- CogniFit Inc. (2024). *Funcions cerebrals*. Recuperat 14 de juliol de 2024, de <https://www.cognifit.com/es/ca/funcions-cerebrals>
- **Comissió tècnica UNIDISCAT. (2012). Document sense nom.** Recuperat 14 de juliol de 2024, de https://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/seu/.galleries/docs/documents_SIAU_NOAU/GuiaAdaptacionsDislexia_UNIDISCAT_web.pdf
- Conférence des présidents d'université (2012). *Guide de l'accompagnement de l'étudiant handicapé à l'université. Guide pratique*. CPU. <https://franceuniversites.fr/wp-content/uploads/2013/11/Guide-handicap-web2.pdf>
- Consell Interuniversitari de Catalunya. Comissió tècnica UNIDISCAT. (2019). *Universitat i discapacitat. Programes i serveis de les universitats catalanes*. Generalitat de Catalunya. https://recercauniversitats.gencat.cat/web/.content/16_integracio_dels_estudiants_discapacitats/accions_d_integracio_dels_estudiants_discapacitats_a_la_universitat/documents/Programes-i-Serveis-de-les-universitats-catalanes-2019.pdf
- Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. Consell Interuniversitari de Catalunya. (2007). *Guia d'atenció dels estudiants amb discapacitat a la universitat*. Generalitat de Catalunya. https://recercauniversitats.gencat.cat/web/.content/16_integracio_dels_estudiants_discapacitats/accions_d_integracio_dels_estudiants_discapacitats_a_la_universitat/documents/doc_40264957_1.pdf
- Fàbregas, A. (2016 novembre 3). *Els reptes dels dislèctics: la universitat i el món laboral*. UOC. Recuperat 14 de juliol de 2024, de <https://www.uoc.edu/ca/news/2016/217-dislexia-universitat>

- Fet a mida. El magazín (2023, novembre 11). *Què és la dislèxia i com es viu?* [Vídeo]. La Xarxa. <https://www.laxarxa.cat/programa/fet-a-mida/relacionat/que-es-la-dislexia-i-com-es-viu>
- Garriga Ferriol, E. (2014) *DTLE - Estratègies per a l'atenció de l'alumnat amb trastorns de lectoescriptura. Estratègies i recursos per a la intervenció - 1* [Apunts acadèmics]. Ateneu. Gencat.cat. https://ateneu.xtec.cat/wikiform/wikiexport/cursos/escola_inclusiva/dtle/modul_4/apartat_4
- Institut Trivium. (2021). *La dislèxia en l'edat adulta*. Recuperat 14 de juliol de 2024, de <https://trivium.cat/dislexia-adults/>
- Mazur-Palandre, A. (2019). *Les étudiants diagnostiqués dyslexiques durant leur enfance présentent-ils encore des difficultés dans l'enseignement supérieur?*, *L'orthophoniste*, (núm. 391), 14-17. FNO. https://aslan.universite-lyon.fr/medias/fichier/391-dossier-adulte-dys_1569403994751-pdf
- Mazur-Palandre, A., P. Niccolai, G. et al. (2018). *Ma boîte à outils – dyslexie. Quelques repères Quelques repères pour aider les étudiants du supérieur présentant une dyslexie* [Apunts acadèmics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Rello, L. (2018). *Superar la dislexia. Una experiència personal a través de la investigació* (1a ed.). Paidós (Editorial Planeta)
- Sala i Torrent, M. (coord.) et al. (s. d.). *La dislèxia: detecció i actuació en l'àmbit educatiu. Materials per a l'atenció a la diversitat*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. <https://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0046/483a6539-df05-4969-ab94-2dd4ff3a5233/dislexia-eso.pdf>
- Torralbo, A. (2017, gener 23). *La dislèxia, un desavantatge culturalment imposat*, *El diari de l'educació*. Recuperat 14 de juliol de 2024, de <https://diarieducacio.cat/la-dislexia-un-desavantatge-culturalment-imposat/>

- Université de Lyon i ENS de Lyon (2022). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 1 – Module 1. Pourquoi ce MOOC ? [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Université de Lyon i ENS de Lyon (2019). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 1 – Module 2 Cadres Institutionnels [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Université de Lyon i ENS de Lyon (2019). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 2 – Module 1 – Vidéo A La dyslexie : un trouble spécifique du traitement de l'écrit [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Université de Lyon i ENS de Lyon (2019). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 2 – Module 1 – Vidéo B Dyslexie ou autre chose ? Comment limiter les confusions [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Université de Lyon i ENS de Lyon (2019). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 2 – Module 2 Les critères de la dyslexie [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Université de Lyon i ENS de Lyon (2019). MOOC « *Étudiants dyslexiques dans mon amphi : comprendre et aider* » : Séquence 2 – Module 3 Un modèle de lecture pour comprendre les origines de la dyslexie [Apunts académics]. Moodle École Normale Supérieure de Lyon
- Witko, A. (2019). La dyslexie à l'âge adulte : Comment révéler son potentiel pour dépasser son trouble, L'orthophoniste, (num. 391), 14-17. FNO. https://aslan.universite-lyon.fr/medias/fichier/391-dossier-adulte-dys_1569403994751-pdf

MOLTES GRÀCIES!

Mireia Sánchez Molas
msanchez@xarxallull.cat
catala.msanchez@gmail.com